

Politisk-Økonomisk Beretning for 2019

(Naalakkersuisoq for Finanser og Nordiske Anliggender)

Forelæggelsesnotat

(Naalakkersuisoq for Nordiske Anliggender)

Naalakkersuisut skal hermed fremlægge Politisk-Økonomisk Beretning for 2019. Beretningen beskriver de væsentligste initiativer, som forventes gennemført nu og i de kommende år med henblik på at nå en række prioriterede politiske mål. Dette med afsæt i den økonomiske situation og udfordringerne med at sikre en holdbar økonomisk udvikling. Beretningen følger også op på holdbarheds- og vækstplanen fra 2016 med dens fire reformspor.

Overordnede politiske mål

Naalakkersuisut vil gennem kommende reformtiltag, konkrete initiativer og målrettede investeringer fremme dels en sund økonomi i selvstyret og kommunerne, dels øget vækst og beskæftigelse i den private sektor på et bæredygtigt grundlag. Naalakkersuisut ønsker at nå følgende mål:

- At landets økonomi er i en positiv og stabil udvikling, der er langtidsholdbar og gradvis kan frigøre Grønland fra afhængighed af bloktilskuddet.
- En balanceret udvikling geografisk og mellem kommunerne, der kan bidrage til at opretholde et passende velfærdsniveau i hele landet og skabe vækst flere steder.
- Skabe øget købekraft for husholdningerne, herunder særligt medvirke til et løft i lav- og mellemindkomstgrupperne, så den økonomiske ulighed i samfundet reduceres.

Det aktuelle økonomiske udgangspunkt for sådanne reformtiltag er gunstigt. Konjunkturudviklingen har i lighed med 2018 været god i 2019. Økonomisk Råd forventer ligeledes vækst i 2020. Dette er positivt. De gode konjunkturer skal bruges til at konsolidere de offentlige finanser og til fremadrettede investeringer. De skal bidrage til en positiv udvikling i samfundet, hvor der opnås strukturelle og langsigtede gevinster og til at opfylde de overordnede politiske mål.

Reformfokus

Gennem forskellige forslag til konkrete initiativer kan Naalakkersuisut bidrage til at bane vejen for at give borgerne bedre og mere lige vilkår samt skabe bedre rammevilkår for erhvervslivet med henblik på at sikre fremtidig udvikling, vækst og velfærd til gavn for hele Grønland. Dette gælder ikke mindst reformtiltag inden for følgende kerneområder:

- Uddannelsesområdet med fokus på at fjerne flaskehalse i forhold til at få flere gennem uddannelsessystemet.

- Boligområdet med fokus på at forberede udlægning af lejeboliger til kommunerne samt kommende reform af lejeloven for at sikre øget bæredygtighed på boligområdet.
- Øget selvforsørgelse, herunder reformer der kan bidrage til at øge udbuddet af arbejdskraft.
- Tidlige forebyggende indsatser på tværs af sektorer med fokus på udsatte børn og unge.
- Modernisering af energisystemet herunder med henblik på at forøge forsyning fra vedvarende energikilder væsentligt.
- Forberedelse af en plan for gradvis overtagelse af ansvarsområder fra staten, i det omfang der kan skabes et økonomisk råderum herfor.

Det er væsentligt, at tiltag på disse centrale områder forberedes grundigt og sker på et veloplyst og samlet, koordineret grundlag. Derfor forberedes disse områder også med relevant inddragelse af interessenter.

Et godt eksempel herpå ses blandt andet i en i slutningen af april måned gennemført flerdages workshop om forberedelsen af reformer på social-, arbejdsmarkeds-, uddannelses- og skatteområdet for at skabe en øget selvforsørgelse. Denne workshop var arrangeret af fire departementer og gennemført med deltagelse af blandt andet repræsentanter fra samtlige kommuner og arbejdsmarkedets parter.

Denne workshop bidrog blandt andet med at tydeliggøre sammenhænge på tværs af sektorer, en række konkrete forslag til lovændringer, identifikation af manglende tilbud til udsatte borgere, behov for yderligere analyser samt anbefalinger til arbejdet med at implementering af kommende reformer.

Inddragelse i reformarbejdet er væsentlig for at sikre, at lovforslag og nye initiativer kan føres ud i livet og løser de samfundsmæssige udfordringer og udnytter de muligheder vi står med for at skabe den ønskede udvikling.

Bæredygtig udvikling

Beretningen indeholder opdaterede mål og principper for den økonomiske politik, der er bærende for såvel finanspolitikken for de kommende år som de langsigtede økonomiske mål med at skabe en selvstående økonomi. En sådan er nødvendig for at reducere afhængigheden af bloktilskuddet og muliggøre overtagelse af nye ansvarsområder fra staten.

Dette fordrer en langsigtet reformkurs, som bygger på øget kompetenceopbygning og et fokus på bæredygtighed. Vi skal derfor løbende måle på, om udviklingen går den rette vej. Det gælder både i forhold til overordnede politiske mål og på FN's 17 mål for bæredygtighed, de såkaldte SDG-mål.

Politisk Økonomisk Beretning 2019 giver en oversigt over 16 indikatorer for den samfundsmæssige udvikling på en række vigtige områder. Dette er samtidig en opfølgning på Økonomisk Redegørelse 2018. Denne oversigt viser, at der på de fleste af disse områder sker en positiv udvikling, men også at der stadig skal arbejdes målrettet for at skabe den ønskede fremgang.

Redegørelsen indeholder desuden en foreløbig status for det igangsatte arbejde med at kortlægge de grønlandske initiativer i relation til SDG 2030-agendaen. Det er forhåbningen, at dette arbejde vil blive fortsat og blandt andet bidrage til konkretisering af kommende prioriteringer i Finanslovsforslaget for 2020.

Kortlægningsarbejdet skal vurdere, hvor Grønland aktuelt står i forhold til verdensmålene for bæredygtig udvikling. Dette kræver indsigt i og koordinering mellem departementer, styrelser, organisationer og institutioner både nationalt og internationalt.

Denne kortlægning kan bidrage til at identificere, om den førte politik er bæredygtig og bidrage til, at der herigennem bliver fokus på områder, der ikke arbejder med bæredygtighed. Den nationale kortlægning beskriver primært igangværende initiativer, men vil også kunne pege på områder, hvor indsatser måske med fordel kan skærpes.

I samme forbindelse indgår også det igangsatte arbejde med at få udarbejdet sektorplaner på alle centrale områder, der blandt andet også skal indarbejde status for, hvor langt man er i de enkelte sektorer med at forholde sig til relevante SDG-mål. Politisk Økonomisk Beretning 2019 giver en status for udarbejdelsen af sektorplaner, som der fremover løbende vil blive gjort redegjort for fremdriften i.

Budgetkoordination og forbedring af økonomistyringen

Udarbejdelsen af forslaget til finanslov for 2020 er i gang på flere områder.

Foreløbige regnskabstal for 2018 viser, at den stigende aktivitet i samfundet har givet øgede indtægter fra afgifter og skatter. Denne udvikling ventes at kunne fastholdes i 2020, men den skal også vurderes i forhold til et stigende udgiftspres. Finansloven for 2019 udviste et DA-overskud i 2019 og samlet set i perioden 2019-2022. Det budgetterede resultat byggede blandt andet på effektiviseringer i det offentlige og nye indtægter fra reformer. Der er derfor ikke økonomisk råderum til at iværksætte generelle serviceforbedringer i den aktuelle situation, med mindre der findes nye besparelser eller nye indtægter fra skatter og afgifter.

Ligeledes må det forventes, at samfundets andel af ældre borgere vil vokse økonomisk mærkbart i takt med, at de store generationer født fra midten af 1950'erne begynder at gå på pension.

Udgiftspresset inden for nogle sektorer, herunder sundhedsområdet har i de seneste år været stigende som følge af udviklingen i en række af de underliggende udgiftsdrivere. Dette gælder blandt andet den demografiske udvikling med et stigende antal ældre, en vækst i antallet af livsstilssygdomme, en øget specialisering inden for sundhedsområdet samt den vanskeliggere

rekrutteringssituation. Naalakkersuisut har blandt andet derfor igangsat en udgiftsanalyse på sundhedsområdet og er samtidig ved at forberede en sektorplan, der skal søge at adressere blandt andet nævnte forhold.

Naalakkersuisut har for at sikre en tværgående budgetkoordination i relation til forslag til ny lovgivning med økonomiske konsekvenser besluttet at sikre ensartede og fælles arbejdsgange. Det betyder i praksis, at alle forslag med økonomiske konsekvenser altid skal prioriteres samlet i forhold til forberedelsen af forslag til nye finanslove. Dette princip vil også have til formål at forbedre Inatsisartuts muligheder for en tværgående stillingtagen og prioritering af nye udgiftskrævende ønsker.

Der er altid ønsker om yderligere midler fra forskellige sektorer. Det er ikke muligt at indpasse alle disse ønsker i det kommende forslag til Finanslov for 2020 og samtidig sikre den helt nødvendige balance på finansloven. Eventuelle frie midler må primært gå til prioriterede vækstfremmende eller udgiftsdæmpende initiativer. Det vil være Naalakkersuisuts udgangspunkt for de kommende finanslovsdrøftelser med partierne, hvor spørgsmålet om fortsat opfølgning på og yderligere konkretisering af holdbarheds- og vækstplanen også vil blive et centralt omdrejningspunkt.

Med disse ord overlader jeg beretningen til Inatsisartuts videre behandling.